

PROFESORSKI RAD MONS. FRANE FRANIĆA U SJEMENIŠTU I NA TEOLOGIJI U SPLITU

Josip Marčelić, Split

UDK : 282 (497.5 Split) : 929 Franić, F.

U svojem osvrtu donosim kratak pregled rada mons. Frane Franića na Centralnoj Visokoj bogoslovnoj školi, odnosno Teologiji u Splitu, kako se naziva nakon afilijacije Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu.

To je vremensko razdoblje od 1942. do odlaska mons. Franića u mirovinu, 1988. godine.

1. U zapisniku sjednica nastavnčkog vijeća iz godine 1943./44. čitamo da VBŠ u Splitu od 1941./42. do 1943./44. službeno ne radi zbog talijanske okupacije, ali da se ipak održavaju tečajevi i ispiti bez znanja talijanskih vlasti (Zapisnik sjednice Nastavnčkog vijeća od 9. veljače 1944.)

Akadske godine 1942./43. nalazimo u katalogima VBŠ samo jednog studenta. Te godine, 1942./43. započinje s radom na VBŠ i dr. Frane Franić, koji se je pred kratko vrijeme vratio iz Rima, gdje je na Gregorijani doktorirao iz dogmatskog bogoslovlja obrativši tezu: *De iustitia et de peccato originali secundum Duns Scotum* (Romae 1941).

Te akademske godine dr. Franić obavlja službu knjižničara u Velikom i Malom sjemeništu i ujedno je vicerektor Malog sjemeništa.

Padom Italije godine 1943. Centralna Visoka bogoslovna škola započinje sa svojim redovitim radom akademske godine 1943./44.

Te godine i dr. Franić počinje predavati i na VBŠ i u Sjemenišnoj gimnaziji. Od tada je u Malom sjemeništu, sve do svojega biskupskog posvećenja u prosincu 1950. godine, prema potrebi predavao različite predmete: vjeronauk, filozofiju, biologiju, opću povijest, latinski. Ujedno je neko vrijeme vršio službu prefekta i vicerektora. (Iz razgovora između dr. F. Franića i dr. o. J. Marčelića, 24. studenog 1990.)

2. Od akademske godine 1943./44. pa do 1980./81., odnosno do svog umirovljenja 1988., mons. dr. Frane Franić na našoj Teologiji predaje razne predmete i vrši različite službe. Spomenimo najprije službe koje je u tom razdoblju vršio, a zatim predmete koje je predavao.

3. Službe mons. Frane Franića na našoj Teologiji:

Spomenuli smo već da je 1942./43. vršio službu knjižničara u Velikom sjemeništu, kao i u Malom.

U zapisnicima sjednica Profesorskog zbora nalazimo da je od 28. lipnja 1948. do 1949./50. (uključno) vršio službu privremenog vršioca dužnosti rektora.

Od akademske godine 1963./64. kao ordinarij Splitsko-makarske biskupije vrši službu Vrhovnog direktora VBS (usp. zapisnike sjednica Profesorskog zbora).

Od 1965./66. u zapisnicima sjednica Profesorskog zbora kao Ordinarij Splitsko-makarske biskupije, odnosno kasnije nadbiskupije, nosi naslov Veliki rektor VBS odnosno Teologije u Splitu (usp. Zapisnike sjednica Profesorskog vijeća).

Kao Veliki rektor Teologije nadbiskup Franić osniva godine 1970. "Institut za teološku kulturu laika" pri CVBS u Splitu, dekretom br. 7/70 od 26. X. 1970. Kasnije će naziv Instituta glasiti: "Institut za teološku kulturu" pri Teologiji u Splitu (usp. Statut Instituta odobren od velikog rektora nadbiskupa Franića br. 10/84 od 10. svibnja 1984.)

Institut je u međuvremenu imao nekoliko teških kriznih godina, a u naše vrijeme, smatram, ima posebnu zadaću da u novim demokratskim uvjetima ostvaruje smjernice Drugoga vatikanskog sabora, po kojima je on i osnovan u stvaranju žive i aktivne Crkve, u kojoj i laici surađuju "prema primljenu daru" u izgradnji Tijela Kristova.

Poticanjem i nastojanjem nadbiskupa Franića, kao velikog rektora, profesorsko vijeće VBS poduzima potrebne korake i godine 1972. dolazi do afilijacije s Katoličkim bogoslovnim fakultetom u Zagrebu. Od tada naša škola nosi naslov: Katolički bogoslovni fakultet u Zagrebu - Teologija u Splitu.

Na sjednici Profesorskog vijeća Teologije od 15. siječnja 1981. čita se dopis dr. Frane Franića kojim se on odriče predavanja zadnjeg kolegija koji je predavao na Teologiji: teologije pisane i predane Riječi Božje. Time on prestaje s aktivnom službom profesora na Teologiji.

Prema zaključku Profesorskog vijeća te iste sjednice dr. Frane Franić ostaje počasnim članom Profesorskog zbora Teologije, te je redovito naveden u popisu nastavnog osoblja Teologije kao "počasni redoviti profesor, profesor ordinarius, emmeritus" (usp. Zapisnik sjednice Profesorskog vijeća, 15. siječnja 1981. i raspored akad. godina).

Kao ordinarij Splitsko-makarske nadbiskupije dr. Franić i dalje vrši službu velikog rektora, do svojeg odlaska u mirovinu u listopadu 1988.

4. Predmeti koje je dr. Frane Franić predavao na Teologiji

Odmah na početku svojega rada akad. god. 1943./44. počinje s predavanjem *dogmatskog bogoslovlja*, prve dvije godine kao docent, a od 1945./46. kao profesor.

U isto vrijeme predaje također *usporedno*, naročito *istočno bogoslovlje*; prve dvije godine kao docent, a kasnije kao profesor. Oba predmeta predaje s nekim prekidima do zatvaranja VBŠ, ljeti 1956. godine.

Na početku svojega rada na Teologiji, zbog pomanjkanja profesorskog kadra, predaje i neke discipline s područja *biblijskih znanosti*, kao suplement, i to: *uvod u SZ, biblijsku arheologiju, uvod u NZ i egzegezu NZ*.

To predaje 4-5 akademskih godina od 1943./44., a egzegezu NZ vidimo iz kataloga da predaje i naknadno, 1955./56.

Prvih nekoliko godina predaje također i *patrologiju i povijest dogmi*; prve dvije godine kao docent, a kasnije kao profesor (od 1944./45. do 1947./48., s nekim prekidima).

Godine 1954./55. predaje i *egzegezu SZ, hebrejski pak jezik* predaje jednu akad. god. (1954./55.), prije zatvaranja škole (ljeti 1956.) i 13 akad. god. poslije ponovnog otvaranja VBŠ (od 1965./66 do 1977./78).

Dvije akad. godine predaje *opću metodologiju* (1950./51. i 1966./67.), kao i *crkveni latinski jezik* (1949./50. i 1953./54.).

Već je dva puta spomenuto zatvaranje VBŠ, pa je dobro razjasniti što je to bilo. Ljeti 1956., presudom Okružnog suda u Splitu, zabranjen je rad na VBŠ i zatvorena su oba sjemeništa, Veliko i Malo. Za Bogosloviju zabrana je glasila na 8 godina, ali je kasnije smanjena na 6 godina, i tako je akadmske godine 1963./64. VBŠ opet nastavila sa svojim radom (iz razgovora između dr. F. Franića i dr. o. J. Marcelića, 24. XI. 1990.).

U to vrijeme imamo procvat svećeničkih kandidata i bogoslova. Najveći broj bogoslova je bio 1968./69. Te akademske godine bio je na VBŠ upisan 151 bogoslov (sjetimo se da je 1942./43. bio upisan jedan bogoslov). To je uopće najveći broj slušača u čitavoj povijesti naše Teologije od početka njezina rada, 1826./27., do danas (1990./91.) (usp. katalog Škole; također Ivan Ostojić, *CBS za Dalmaciju*, str. 9).

Makar je mons. Franić zauzet upravom Biskupije, odnosno Nadbiskupije (od 1969.), on i dalje rado pomaže i, prema mogućnostima i potrebama, predaje na Bogosloviji.

Dvije akademske godine predaje *opću metodologiju* (1950./51. i 1966./67.), kao i *crkveni latinski jezik* (1949./50. i 1953./54.).

Tako predaje i neke discipline s područja *filozofije*, kao i *fundamentalne teologije*:

Etiku (specijalnu) predaje jednu godinu (1963./64.); *ontologiju* također jednu akademsku godinu (1964./65.); *povijest filozofije* predaje kroz 11 akad. godina (od 1966./67. do 1978./79. s nekim prekidima).

Fundamentalnu teologiju predaje dvije godine, zajedno sa seminarom iz fundamentalke (1965./66. i 1966./67.).

Nova disciplina koja je uvedena poslije Drugoga vatikanskog sabora, vodeći računa o ekumenskim gibanjima među kršćanima, *teologija je pisane i predane Riječi Božje*, koju je prvi predavao dr. F. Franić od 1973./74. sve do 1979./80. (prema katalogima Škole i zapisnicima sjednica Profesorskog zbora/vijeća).

Uz svoje specifične dogmatske predmete, vidjeli smo, bio je tu priličan broj disciplina s drugih teoloških područja, kao i s filozofskog područja. Mons. Franić je rado izlazio u susret u svim tim teškim prilikama života naše škole, kada nije bilo dovoljno profesorskog stručnog kadra za pojedine predmete.

5. Kratko se osvrćući na način predavanja i rada nadbiskupa F. Franića, spomenuo bih sljedeće:

Iz vlastita iskustva znam da je za vrijeme mog studija na VBS u Splitu dr. Franić predavao dogmatsko bogoslovlje *na latinskom jeziku*, a i mi smo također na latinskom odgovarali, i to pred komisijom. Bilo je to i teško i svečano i zanimljivo.

Prof. Franić je u svojim predavanjima bio jednostavan, smiren, dijaloški otvoren i pristupačan. Rado se zaustavljao na skolastičkim raspravama, posebno o predestinaciji, o milosti i slobodi. Makar tomistički usmjeren, priklanjao se molinizmu u isticanju ljudske slobode.

U tim raspravama, koje su više sličile razgovorima, u danom se času na pojedine intervente znao slatko nasmijati. U kolokvijima je bio zahtjevan, a na ispitima blag. U predavanjima se zaustavljao na bitnome, tako da smo gradivo završavali na vrijeme i bez žurbe.

Traktate iz dogmatskog bogoslovlja obrađivao je uglavnom prema Tanquereyu, a neka pitanja je posebno obrađivao. Za povijest filozofije sastavio je i posebna skripta (dr. Frane Franić, *Povijest filozofije* (skripta), Split 1972.)

Njegovo je usmjerenje bilo više tomističko, esencijalističko i ontološko, što se je očitovalo i u njegovim interventima na Drugome vatikanskom saboru; ali s druge strane kod njega susrećemo jednu otvorenost prema voluntarizmu Duns Scota (nije bez razloga, zacijelo izabrao za doktorsku radnju temu iz Duns Scota), isticanju čovječje slobode (kao i De Molina), otvorenost egzistencijalnim zahtjevima života. U toj dijalektici i napetosti između esencijalnog i

egzistencijalnog, između bitnog i prolaznog, vječnog i vremenitog, kretat će se njegovo teološko razmišljanje, kao i njegovo pastoralno djelovanje.

6. U ime naše Teologije zahvaljujem Vam, dragi o. Nadbiskupe na svemu što ste za nju učinili u Vašem dugoročnom služenju po raznim službama i u predavanju različitih predmeta, uvijek spremni da pomognete, i čestitam Vam 40. obljetnicu biskupskog posvećenja.

Dragi o. Nadbiskupe, Gospodin neka Vam bude obilna nagrada i ovdje na zemlji i u vječnosti, da sa sv. Tomom i bl. Duns Scotom ponirete i dalje u dubine otajstva Kristova i otvarate sve više vrata srca otajstvima spasenja, te pomažete izgradnji Tijela Kristova u Crkvi, posebno u Vama i svima nama dragoj Nadbiskupiji!

Split, 7. prosinca 1990.*

[Dr. fra Josip Marčelić
rektor Teologije]

* Ovom dokumentu dr. Josipa Marčelića, profesora Teologije u Splitu, tadanjeg rektora iste Teologije, od 7. prosinca 1990. nadbiskup Franić prilaže sljedeći dodatak:

Moje službovanje u Biskupskoj klasičnoj gimnaziji

1. Bio sam na toj školi imenovan predavačem vjeronauka od biskupa Kvirina Klementa Bonefačića šk. god. 1941./42., ali sam, odmah na početku 1941. bio otpušten iz te službe od fašističkog režima skupa s profesorima don Rafom Radicom i Jankom Pavlinovićem kao potencijalnim protivnicima politike potalijančivanja našeg malog sjemeništa i njegove klasične gimnazije.

2. Zatim sam još predavao na istoj školi od rujna 1943. ove predmete: *vjeronauk, filozofiju, biologiju, opću povijest, latinski jezik*. Te sam predmete predavao sve do svršetka prvog semestra 1951. godine.

Ovo sam napisao prema svom pamćenju, a sve se to može provjeriti iz školskih kataloga Biskupske klasične gimnazije u Splitu.

Split, 4. srpnja 1996.

Dr. Frane Franić